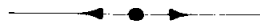

ČASOPIS
SPOLEČNOSTI PŘÁTEL STAROŽITNOSTÍ
ČESKÝCH V PRAZE.

REDAKTOR:

DR. J. V. ŠIMÁK.

ROČ. VII.

1899.

NÁKLADEM SPOLEČNOSTI PŘÁTEL STAROŽITNOSTÍ ČESKÝCH
V PRAZE.

Zajímavou památkou kostelní jest stříbrná pozlacená monstrance, velmi úhledně a pěkně provedená (viz vyobrazení). Na podstavci jejím jest vyryt křížek a písmena.

M · P · T · P · Z · P ·
I · I P M S
1652.

Značka na monstranci jest poněkud otřelá: IBMPC nebo IBMPO.

Příspěvky rodopisné.

V.

Z rodinné kroniky Švaberské.

Josef Krušina ze Švamberka.

I.

Jako staří kronikáři začínali své knihy od Adama neb alespoň od stavění věže Babylonské, také kronikáři rodinní sáhali pro své začátky co nejdále do mlhy v dějinách. A nejen to. Lákání jsouce touhou po větším stáří nebo svedeni podobou jména, ba i za účely praktičtějším, spříbuznili na počátcích rodokmene i prarůzné rody a schytali na to kde kterou pověst i povídačku.

Tak Paprocký¹⁾ odvádí původ rodu Švaberského od Viléma, jehož jeden syn prý se usadil v Polsku, druhý v Čechách. A také v rodokmeni, jež chovají někteří členové nynější větve roudnické, jmenuje se syn vlastního zakladatele rodu Vilémem. Ten však »stipendia militaria in Dania suscepit«, jak se tam praví, a z jeho čtyř synů druhorozený, Petr, byl prý »apud regem Poloniae minister«.

Sestavovatel i tohoto rodokmenu též zasáhl, kam jej vedla podoba jména, a odvozuje původ rodu od bratra perucké Boženy, druhé manželky knížete Oldřicha. Jmenoval prý se Dobroslav a měl za manželku dceru ze Slavníkovců.

Jinak arciť praví přísnější historie udávajíc za prvního, z nepodezřelých listin známého předka Ratmíra ze Skviřína 1224—47.²⁾ Jeho tři synové byli Zdislav z Malesů (1239), Ratmír z Krasikova (1250—87) a Bohuslav z Boru (1251—91), jehož syn opět slul Racek čili Ratmír (1290).

Hodlaje sledovati další rozvod dle přímé historie, totiž dle pouhých zmínek v listinách a jich popísů jakož i dle kritických

¹⁾ »O stavu panském« str. 212—222.

²⁾ Palacký »Dějiny« II., II., str. 370 a jinde.

spisů historických, připomínám, že je tu sledována zprvu jediná větev, jež později se rozložila na dvě hlavní. Ale vedle těch zbude nám veliká řada jmen neurčitého stupně příbuzenství, jež sice v některých rodokmenech jsou zařazena na určito jako synové a bratři, o nichžto však jenom hádati lze. Nikterak nelze všechny správně umístiti v 15. a 16. věku.

Různé monografie nedbají toho a sledují pouze hlavní dvě větve — katolickou na Krasikově, evangelickou na statcích jihočeských, ač i zde sídla a držení se střídala.

Vrátíme se nyní k Ratmírovi do 13. věku. Po něm opět je malá mezera až do bratří Bohuslava a Jaroslava (ze Švamberka už). Z Bohuslavových synů nejstarší opět je Ratmír. Nejmladší byli Bušek na Spál. Poříčí a Jan na Boru. Jako děti Ratmírovy jsou známi Kateřina, Markéta a Václav Tavák (1411, 1413). Druhorozený syn Bohuslavův byl Bohuslav toho jména V. Jeho tři synové všichni vynikli v české historii; Bohuslav (VI.), zprvu odpůrce Žižkův, potom však jeho věrný hejtman a po smrti Žižkově první vůdce Sirotků, Hynek, hejtman kraje Chebského, a Jan, mistr Strakonický.

Hynkovy děti byly Bohuslav a Markéta (vdaná nejprv za Jiřího Puchheima, podruhé za Zdislava Šternberka). Tento Bohuslav VII. je znám snad nejlépe ze současných dějů; jeho úřad náměstka krále Matyáše zdá se nám sic pochybné ceny a důležitosti, ale přinášel jeho nositeli mnoho starostí a posléze i způsobil jeho neblahé zajetí v Dios Györu. Bohuslav byl sic přísný katolík, ale spolu věrný Čech. Pro jeho rod bylo důležité jeho sešvakření s domem Rosenberským. Ze dvojího manželství měl pět dcer a syny Hynka, Jana, Kašpara a Jindřicha, z nichž první a druhý stali se zakladateli dvou hlavních linií.

Z větve Hynkovy vynikli syn jeho Krištof, vnuk Jindřich, několik Janů, z nichž poslední známým je Jan Jiří na Orlíku a Ronšperce. Nejvíce proslul pak syn Jana Jiřího Petr, šťastný dědic Petra Voka Rosenberka, jenž za bouře české zemřel; pro účast jeho v povstání rod ztratil veškero jmění. Naprostým neprávem ochuzen byl bratr Petrův Adam, *který byl tenkrát ještě nezletilým*. Adamem také tato větev zarostla kamsi v houští okolním.

Větev Janova (druhého syna Bohuslava VII.) držela Přimdu, až ji Rudolf II. vyplatil, a nejmladší syn Mikulášův, Jáchym nabyl koupí prodaného někdy kmenového hradu Krasikova, kde potom jeho vnuk Jan Bedřich († 1659) byl posledním vládcem svého rodu. Jím tato katolická větev asi odumřela.

A tím vyjmenoval jsem hlavní členy, o jichž stupni příbuznosti není sporu, udav asi také jména, jež najdeme v každé obširnější knize naší historie. A vedle těch je známo a vyniklo množství jmen, jichž nositelů není lze správně umístiti, třeba i byli uvedeni jako bratři, synové neb otcové, strýcové, a to v nejsvětější době

historie. Takových »okének« arci domácí rodokmeny neznávají, a přihlížíme-li k době, kdy vůbec rodokmeny byly sdělávány, můžeme to dost omluviti. Méně by se taková věc však měla promíjeti v době naší, kdy by se z děda nevědomky učinil bratr, ze syna strýc, anebo neznámý člen kdy by se znova okřtil.

Na příklad ve století XV. nechci sám umísťovati Lipolta, Jindřicha Labuť (1416). Potom jsou Neostup, kněz, probošt a kanovník, a Bavor, bratří (1416), — Bavor, strýc Jana Hanovce, — Hynek Hanovec a Jan Hanovec, bratří (1413), — Jan Hanovec poručníkem Bohuslava, Hynka a Jana (1412) — Ratmír Hanovec, Petr Mikovec, Prokop, — Svojshe, (jinak z Múčkova) a Jan, jeho bratr (1435), — Jindřich Bavor (1454), — Bernhard (1454) a dlouhá řada jiných.

Práce stížena také tím, že nebývá stejná osoba všude stejně jmenována, měla-li dvě jména křestná, což platí zvláště u rodiny Janů na Boru.

A že všichni členové (ne snad jen kromě nezletilých) se po každé ani neuvádějí, dokazuje na př. současník Paprocký neuváděje dle tituláře z roku 1589 ani všecky tehdejší.¹⁾ Rodopisné úryvky najdeme leckdy mimo nadání na místech i vzdálených, jako jsou i třeba podpisy na modlitebních knihách.

Tak v Elbinkách nalezena u ženské mrtvoly modlitební kniha, vydaná r. 1621,²⁾ v níž je podepsán Hanuš Vilém ze Švamberka, strýc majitelky knihy, a Zuzana Alžběta ze Švamberka rozená z Zerotína, majitelčina sestra.

¹⁾ »O stavu panském« str. 222.

²⁾ Viz »Bohemia« č. 57. 26. února 1858. Merkwürdiger alterthümlicher Fund. Zu Elbingen in Preuszen wurden vor einigen Wochen über der Sakristei der Marien-Kirche in einem versteckten Verschlage vier Särge entdeckt mit ganz wohl erhaltenen Leichnamen, entweder einbalsamirt oder durch Arsenik conservirt. Es sind drei weibliche Personen und ein Knabe von 10—12 Jahren, alle reich gekleidet in Seide und Sammt, auch mit goldenen Ringen versehen, zwar von geringerem Goldwerthe, aber mit echten Perlen. Die Kirchenbücher geben nicht die mindeste Auskunft. Dagegen befand sich bei der einen Leiche ein Gebetbuch: »Geistliches Kleinod. Leipzig 1621«, und die vorderen Blätter sind gleichsam als Album benützt worden, mit Gedenksprüchen und Namen von Verwandten und Bekannten. Auszer einigen ganz unleserlichen, theils zweifelhaften Namen sind folgende ganz deutlich zu lesen: Johann Herr von Zierotin, der die Besitzerin des Buches Schwester nennt. Bernhard Vilhelm von Oppersdorf, Freiherr. Susanna Elisabeth, Fraulein von Schwamberg, die die Besitzerin ebenfalls Schwester nennt. Zdenko Sigmund, Herr von Waldstein, Barthol., Herr von Zierotin, der die Schwester nennt. Hans Wilhelm von Schwamberg, der sich Vetter nennt. — Auszerdem gibt eine Chronik eines alten Elbingers aus der Zeit 1626—1636 an, dass im Jahre 1628 ein Herr von Kechtitz (Czechtitz?) und ein Herr von Zierotin (ohne Vornamen), aus Mähren hierher gekommen sei, wo sein Sohn sich bereits befunden habe. Die Leichen sollen nun beerdigt werden, doch will man noch einige Wochen damit ausstehen, im Fall Jemand von der Familie in Böhmen oder Mähren etwas dabei zu errinern hätte. Dies macht bekannt Dr. Peschek in Zittau.

Roku 1669 byl administrátorem fary Všeradické Pavel ze Šv.¹⁾ a dokonce dle schematismu z r. 1788²⁾ byl Sebastian Felix, sv. p. ze Š., c. k. skutečný rada, úředníkem ve Slezsku.

Teprve na samém počátku našeho věku vniklo to jméno zas do veřejnosti, třeba nevalně široké. V Jistebnici žil kn. Lobkovický stavitel Vojtěch Krušina (Kruchina), který časem užíval slůvka

»von« při podpisě, choval některé listinné památky po pradědech a dovedl podle podání, jež přecházelo z otců na děti, mnoho vyprávěti o dějinách svého rodu. Zajímavý bývaly zmínky o jeho strýci Václavovi, jenž byv odveden na vojnu, odpíral státi se vojákem, ospravedlňuje se svým šlechtictvím a dokazuje to starými listinami. Staré listiny nebyly mu arci nic platny, když nebyly doloženy novými, a dokázati nedovedl, že pochází od původních vlastníků zmíněných památek.

To podařilo se teprve synu dotčeného stavitele Vojtěcha Janovi, který ve všech možných pramenech čerpaje, v matrikách i urbářích došel až k Bohuslavovi, který na počátku 16. věku zapadl do Jesenice u Sedlčan a zde zmizel veřejnosti pod hladinou tichých vod selského života.³⁾

Tento Bohuslav, syn Hynkův, odešel pryč z vlasti za krále Jiřího pro útisky, jež bylo zakoušeti vyznavačům pod jednou,

Obr. 11. Znak Krušinů ze Švamberka.

Kreslil Karel Zap.

ač zdá se, že toho byly příčiny jiné, vzniklé spíše z domácích a rodinných svárů. Vrátil se z ciziny (poslední dobou z Francie) byl pryč chladně přijat u příbuzných. Za manželku měl Annu, dceru rytíře Jana Machovského, s níž žil na svobodném selském statečku v Jesenici, ježž byl dostal od Kavky z Říčan, a ovdověv, konal službu kostelnickou. Zemřel r. 1524. Tchán jeho a někteří přátelé

¹⁾ Památky X.

²⁾ Hof und Staats Schematismus 1778, str. 449.

³⁾ Rodokmen sestavený úředně na základě těch listin a výtahů přešel v majetek mého strýce Julia, ale od jeho vdovy žijící ve Št. Hradci nebyl mi svěřen.

vymohli mu r. 1509 na králi Vladislavovi uznání za krevního příbuzného, a tento »obnovený diplom« chován byl pak jeho potomstvem mezi jinými spisy rodinnými.¹⁾ A jeho erb byl rozmnožen o ostrve.

¹⁾ Original také mi nebylo možno dodati, jen ověřený opis z opisu, jež tuto uvádím:

»My Vladislav z Boží milosti Uherský, Český, Charvatský etc. král (atd.) . . . na památku věčnou vyznáváme tímto listem vůbec přede všemi, že jsou před nás a rady naše předstoupili věrní naši milí urození Hynek Krušina z Lichtemburka, Jáchym pán ze Švamberka, Jan starší z Lobkovic, Beneš Mírek ze Solopisk, Vilém Kavka z Řičan a statečný rytíř Jan Machovský, nás snažně a pokorně prosíce, abychom jejich krevnímu příbuznému, též přítomnému, z cizích krajín do vlasti se zase navrácenému, a nyní dle písem českých, latinských i francouzských v cizině obdržných, pravdu a vydané svědectví od dotčených našich věrných urozených lidí potvrzujících, nám proukázaných, pan Bohuslav Kruchina ze Švamberka se pišícím u, jakožto pravdivému z řádného manželstva v Pánu usnulého urozeného Hynka Krušiny ze Švamberka splozenému synu, práva urozenosti a starožitnosti rodu toho pro něj i jeho řádné a manželsky splozené potomky potvrditi ráčili, nám s důkazy v pokoře představivše, kterak řečený, z pravé krve korouhevných a od starodávna urozených pánů Krušinů ze Švamberka syn Bohuslav před lety vlast svou opustiti a do cizích zemí se odebrati přinucenu býti viděl a napotom ve Francouzských krajinách za panování Ludvíka a Karla, králův franckých dobré paměti, dle těch nám proukázaných listů, pod tamním praporcem vojenské služby chvalitebně konal, nyní však k naší milosti a ochraně pravého katolického náboženství útočiště majíc zase do vlasti své se navrátiv po svých urozených rodičích nic více než dobrou pověst bohobojnosti a toliko ztrátu otcovských statků a zboží užítí musel. Pováživše spravedlností a naší milostí příběh tento, pohnuti jsouce při naleznutí v registrách starších nám předložených, kterak jsou předkové tohoto rodu urozených pánů Krušinů ze Švamberka s mnohými platnými a věrnými službami našim předkům, knížatům a králům Českým slavné paměti, v znamenitém chování jak v hrdinských činech tak v úřadech zemských konanými, po všecky časy ochotně a horlivě se vyznamenávali, a když jsme my také znamenali, že i přítomný tento Bohuslav všelikými cnostmi od přirození obdařen, a po svých urozených rodičích zděděných chvalitebných povah, i také v rozličných svobodných umění zběhlý a rozsáhlý muž, v pravdě urozený jest, a tak také slouti a za takového držán býti se vším právem zasluhuje, což prohlídnutím veškerých register se také skutečně dokázalo, žádost tuto svrchu psaných urozených věrných našich milých nám spravedlivou i chvalitebnou býti uznáváje a vše to s dobrým úmyslem a radou pánův i jiných všech věrných našich uváživše, jí milostivě přivolujeme a mocí královskou již dotčeného, urozeného Bohuslava Krušinu (neboližto Kruchinu dle francouzských podpisů) ze Švamberka za pána z krve a z rodu od dávna v tomto našem království na stav panský povýšených a od císařských velebností potvrzených, mezi nejstarší z urozených čítaného a pošlého vyznáváme, přijímáme, schvalujeme, povolujeme i nařizujeme, aby též na věčnou památku té příhody a této naší milosti onen náš věrný milý urozený Bohuslav Krušina ze Švamberka i jeho řádné a manželsky splození potomci ve štítu následující dvou erbů spojená znamení, totiž v hořejším stříbrném poli erbu dvě na kříž složené ostrvi o pěti sucích, v dolejší pak labuti na vrchu zeleném, kterážto labutě též na lebce státi má, na znamení erbovní užívali.

Protož tehdy s obzvláštní milostí naší tímto listem všechna práva onomu Bohuslavovi skutečně přináležející jakožto pravdivému potomku tohoto rodu urozených pánů v tomto království pošlého ve všech punktech a klauzulích obnovujeme, potvrzujeme a vylašujeme, prikazujíce všem vůbec, aby urozenému též učenému věrnému našemu milému Bohuslavovi Krušinovi

Na základě této své práce byl řečený Jan Krušina s veškerým svým krevním příbuzenstvem uznán r. 1804 od císaře Františka I. za potomka pánů ze Švamberka a vydán mu šlechtický diplom, jímž byl jmenován »svobodným pánem, baronem, kterýmž nesprávným terminem vyložen staročeský název »pána« baro. —

Bohuslav měl po Anně Machovské tři syny, z nichž prostřední Václav kostelníčil jako otec. Syn tohoto Václava Václav († 1624) složil příjmi a je psán pouze Kruchina (»modo per *Ch* modo per *K*«) zůstává prostým sedlákem. — Jakub, jeho syn, kostelníčil a byl též nedrahovickým rychtářem jsa věrným poddaným pánů z Lobkovic, taktéž i syn Jakubův Jan († 1736)¹⁾ a Janův Šimon.

Syny Šimonovými počíná nejširší rozrod této selské větve a tím také vymaňování od všeobecného rolničení. Nejstarší Jan, měl šest dcer; třetí Josef, měl dvě děti, jež zemřely svobodny, a čtvrtý, Jakub, měl, také jen dcery. Ale Vojtěch (nar. 1739), Matěj (nar. 1742) a Tomáš (nar. 1748) stali se původci sedmeré linie.

Vojtěch měl syna Jana (už výše jmenovaného), který žil ve Vídni jako úředník kn. Lobkoviců a zemřel bezdětek, Františka (stavitele v Roudnici) a Josefa (též stavitele kníž. Lobk. v Roudnici), Václava, který jsa obchodníkem, žil v Uhrách (synové jeho Ferdinand, Rudolf, Karel) a Ignáce Václava, jenž — c. k. dvorní rada — byl st. úředníkem ve Vídni (syn jeho Moric byl okr. hejtmanem ve Štýrsku). Stavitele Josefa přeživší syn byl (nyní už zemřelý) stavitel v Libochovicích Tobiáš, jehož jediný syn Antonín jest okr. komisařem v Krumlově.

Prostřední linie, potomci Matějovi jsou pisateli méně známi. František, syn Matějova syna Jana (narozeného 1792) byl lesníkem v Čachořicích u Chlumce.

Nejmladší dvě jsou po Tomášovi (n. 1748, † 1810), kterýž byl dědicem v Jesenici, a manželce jeho Ludmile roz. Pilíkové

(nebo Kruchinovi) ze Švamberka i jeho manželky a řádně splozeným potomkům všecku uctivost, kteráž korouhevným z nejstarších rodů tohoto království pošlým pánům přináleží, vykonávali, a to pod pokutou padesáti hřiven zlata čistého, kteréhož polovice do komory naší a druhá polovice, komu by se z rodu toho ublížilo, náležeti má.

Na svědomí a pro budoucí paměť toho pečeť naši královskou k tomuto listu přivésiti jsme rozkázali. Jenž jest dán na hradě Pražském měsíce máje tu středu před nanebevstoupením Páně léta od narození Syna Božího tisícího pětistého a devátého, království našich Uherského devatenáctého a Českého osmatřicátého.«

Podepsán Vladislavem králem, Stanislavem Turzem, biskupem olomúckým, a Zdeňkem Lvem z Rožmitála.²⁾

¹⁾ »... scriptus modo per *Ch* modo per *K*; praecibus expressis patris suis Jacobi Kruchina emisso honore Jessenitzii in libros baptismales inscriptus; hujus exemplum sequebantur etiam filii ejus.« Rodokmen Janův.

²⁾ Text této kopie listu, poněkud neobyčejně znicího, jest opisováním patrně porušen. Pozn. red.

(z Myškovic) ode dvou jeho synů Františkovi (n. 1786), jehož syn Karel žil v J. Hradci, a Vojtěchovi (n. 1797, † 1854), obchodníku v Plzni. O těch jsou poznámky ve připojeném náčrtku rodokmene.

Pamětní peníz Švamberský.

Je stříbrný pozlacený, má něco víc než palec v průměru. Na jedné straně je na malém štítu labuť, nade štítem přilba s fábory a nade přilbou zase labuť. Strana druhá ukazuje výra sedícího na větvi, kol něhož obletuje pět ptáčků (tři a dva); pod výrem je velké *K* a letopočet *1564*, kol toho všeho po kraji nápis: »Halt fest, bedencks best. H. A. H. Schwanberck.«

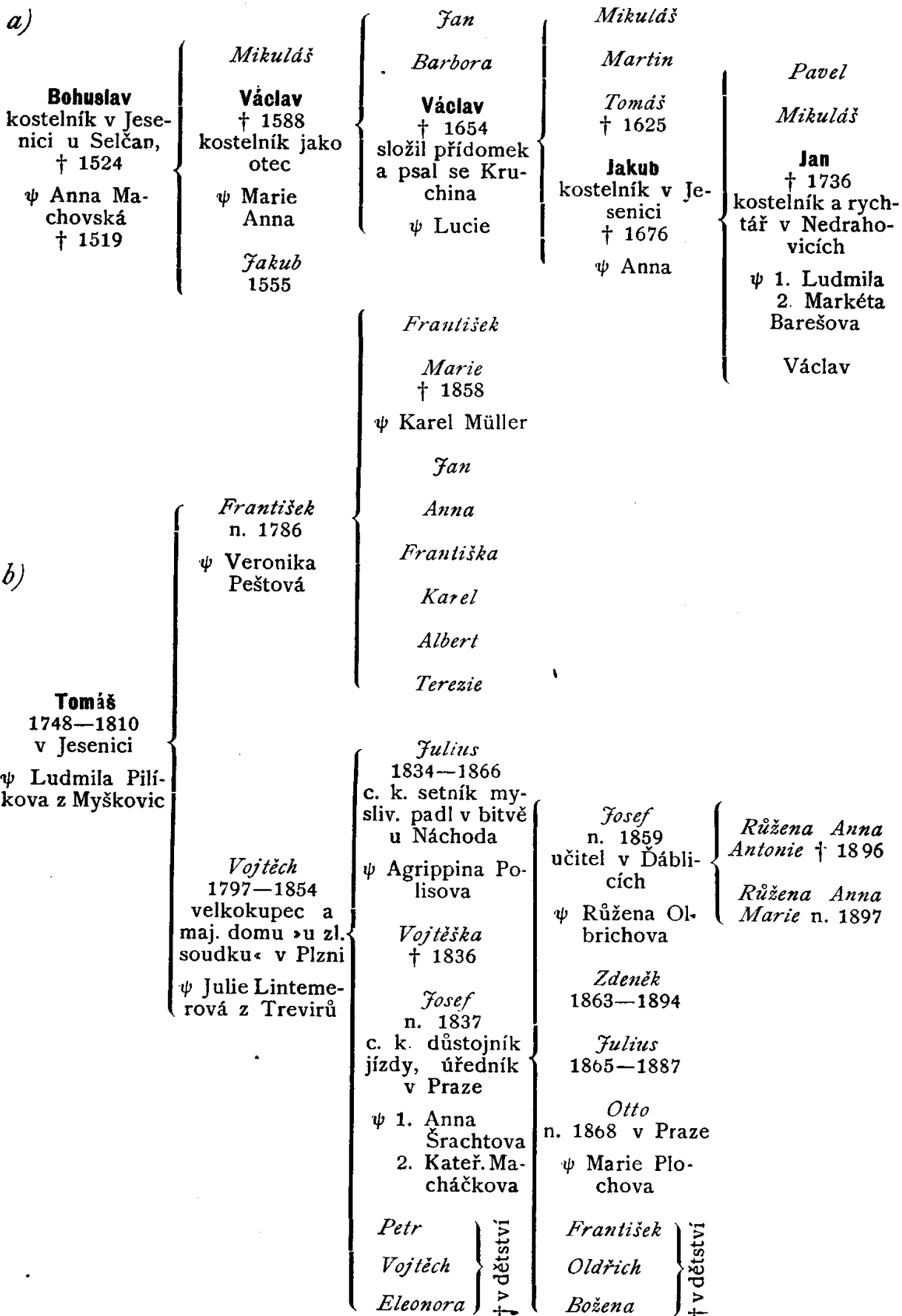
Obr. 12. Pamětní peníz Švamberský.

Kreslil Vojt. Král z Dobré Vody.

Našel jej kterýsi vesničan na Košťále a prodal židovi, který chodil pro granáty do Třeblic. Žid přišel do Roudnice a hned zašel k staviteli Josefovi K. (na poč. století) chtěje za peníz deset zlatých, potom pět a konečně jej dal za dva. Když o penízi zvěděl vídeňský Ignác Václav, psal oň Josefovi, ale ten jej dal synem Tobiášem obkreslit a poslal mu jen obraz. Rodina Tobiášova peníz dosud chová.

ROZROD KRUŠINŮ

ZE ŠVAMBERKA.

	<i>Jan</i>	{	<i>Marie Anna, Ludmila, Kateřina, Anna, Barbora, Veronika</i>							
	ψ <i>Kateř. Doubravová</i>									
z I. ψ										
{	<i>Matěj</i>	{	<i>Jan (ve Vídni)</i>	ψ <i>Josefa z Blumenthalu</i>	{	<i>Antonie</i>				
	ψ <i>Dorota Šourková</i>						<i>František</i> stavitel v Roudnici	v Libochovicích		
	<i>Pavel</i>						<i>Josef</i> n. 1776	8 dcer	<i>Bohuslav</i>	<i>Berta</i> v Budyni
	<i> Jiří</i>									
	<i>Václav</i>						ψ <i>Kateř. Maděrová</i>	stavitel v Libochovicích	<i>Antonin</i> okr. komissář v Krumlově	
	<i>Alžběta</i>									ψ <i>Terezie Čermáková</i>
	ψ <i>Lukáš Hanák</i>						<i>Václav</i> n. 1778 žil v Uhrách	<i>Ferdinand</i>	<i>Marie</i> v Libochovicích	
	<i>Anna Marie</i>									<i>Ign. Václav</i> n. 1790 c. k. dvor. rada ve Vídni
	<i>Jan</i>						<i>František</i> n. 1779	<i>Kateřina</i>	<i>Jan</i>	
	Šimon kostelník a rychtář v Nedrahovicích									<i>Josef</i>
ψ 1. <i>Kateř. Pšeničková</i>	<i>Vojtěch</i> n. 1784	ψ <i>Vilemína Novotná</i>								
2. <i>Kateř. Mošničková</i>			<i>Matěj</i>	<i>Barbora</i>						
z II. ψ	<i>Matěj</i> n. 1742	ψ <i>Kateřina Chabrová</i>			<i>Anna Marie</i>					
<i>Eva</i>			<i>Jan</i> n. 1792	<i>František</i>		<i>Anna</i>				
ψ <i>Jan Barták</i> v Podhájí	<i>Kateřina</i>	ψ <i>Barb. Bittnerová</i>			<i>Václav</i> † svoboden					
			<i>Josef</i> n. 1744	<i>Anna</i> † svobodna						
	<i>Jakub</i> n. 1746	ψ 1. <i>Marie Viterová</i>			<i>Marie Anna</i> ψ <i>Jan Loch</i> v Kos. Hoře					
			2. <i>Anna Richterová</i>	<i>Rosalie</i> ψ <i>Matěj Plaček</i>						
	Tomáš viz tab. b).									
	<i>Anna</i> † 1750									
	<i>Dorota</i> † 1754									